

Нотариус Мариела ПАВЛОВА:

САМОРЪЧНОТО ЗАВЕЩАНИЕ И ПРОЦЕДУРАТА ПО ОБЯВЯВАНЕТО МУ

Един от способите за разпореждане с права от страна на техния титуляр е завещанието и по-специално саморъчното завещание. По време на действие на социалистическото законодателство саморъчното завещание беше по-скоро ексцентричност отколкото трайно установен начин на разпореждане от страна на собственика с неговите права по обясними причини. През последните двадесет години обаче икономическата и правната обстановка в България се промениха значително. Правото на частна собственост придоби такова значение, каквото му се придава във всички европейски страни. Освен това стопанската инициатива и повишения и разнообразен пазарен оборот, гъвкавата икономика създадоха възможности в патримониума на физическите лица да влязат повече и по-разнообразни права - например правата върху акции, върху ценни книги, върху вземания и др. Това повиши интереса у лицата да извършат разпределение на притежаваното от тях имущество, защото те вече притежаваха такава.

Междувременно бе създаден през 1998 г. и частният нотариат. В резултат на активната дейност на частните нотариуси и на професионалната им организация се повиши значително правната култура на гражданина, а освен това и доверието в нотариалната институция и в ролята на нотариуса като пазител на интересите на гражданите,

включително и след смъртта им. Не на последно място, за нарастване значимостта на саморъчното завещание оказа влияние и приемането на България в Европейския съюз и свързаните с това възможности за разширена стопанска инициатива и повишени гаранции за правната сигурност на личните и имуществени права на отделния гражданин. От друга страна, популярността на саморъчното завещание нарасна и ще нараства поради неговото естество и някои негови важни характеристики:

- **простотата на формата** - всяко лице по всяко време на всякакъв език може да състави подобно завещание, а също така лесно може и да го отмени;
- **неговата конфиденциалност** - не е необходимо завещателят да афишира намеренията си пред трети лица, включително и поради необходимостта да се снабдява с каквито и да е документи, които са изискуеми при друг вид разпоредителни сделки. Освен това, единственият факт, който ще бъде оповестен при съставяне на саморъчното завещание в Агенцията по вписванията, в регистъра на съответния нотариус и специалния регистър на Нотариалната камара, ще бъде фактът, че има такова завещание, без обаче трети лица да имат достъп до неговото съдържание

или до това кое е облагодетелстваното лице;

- **значително по-ниските нотариални такси за съхраняване на това завещание, които не зависят от материалния интерес на завещаното имущество.**

Именно поради това проблематиката на саморъчното завещание постепенно започна да става много актуална.

За съжаление обаче, поради специфичните императивни изисквания към формата и съдържанието на завещанието, много юристи просто отказват да се занимават с тази материя, а недостатъчната правна култура на гражданите пък става причина често за успешното оспорване на действителността на завещанието и оттам - и за „лошата“ му репутация.

Изложението ни по същество ще започне именно с тази строга формалност на съдържанието и формата на завещанието, **защото изпълнението на тези изисквания е залог и гаранция за валидните действия на нотариуса по обявяване на завещанието.** Защото пък, от друга страна, ако и завещанието да има самостоятелно действие, което не зависи от обявяването му и настъпва още преди него - в момента на смъртта на завещателя, **именно обявяването на завещанието от нотариуса „поставя завещанието на разположение на облагодетелстваното лице“** - така смята проф. Цанка Цанкова в монографията си „Завещанието в българското наследствено право“, издадена през 1995 г. от издателство „Фенея“.

При разглеждане на императивните изисквания за валидност на завещанието следва да се има предвид, че тъй като нормите в Закона за наследството са лаконични, тези

изисквания са пояснени от съдебната практика на върховния ни съд, постановявана през годините по повод подобни спорове за действителността на завещателните актове. В настоящото изложение не можем да изчерпим всички възможни пороци на завещанието, за които нотариусът евентуално да следи, но ще засегнем най-важните и най-очевидните, които още при представяне на завещанието за обявяване нотариусът може и трябва да забележи.

На първо място, **завещанието трябва да е написано саморъчно**, няма значение дали с печатни или ръкописни букви, на какъв език, върху какъв вид хартия. Може да бъде написано дори и в писмо. Поради това неграмотните и недъгавите с недъг, който им пречи да пишат, не могат да съставят саморъчно завещание. Нищожно е завещание, написано на машина, написано от друг човек или част от него да е написана от друг човек, пък било то само датата му - толкова са строги изискванията на закона. Формата му е свободна, няма изискване за някакви специални изрази, думи или друго сакраментално съдържание. Нечетливото завещание не е недействително. Не е необходимо да се поставя някакво заглавие на акта или пък обяснение, че се касае за последна воля и т.н. Но ако има и такава съдържание, то не може да се отрази на действителността на завещанието. Обикновено се съставя в един екземпляр, но ако е съставено в няколко, всеки един от тях е автентичен акт, стига само да не е написано под индиго, в който случай унищожаването на оригинала ще означава и отмяна на завещанието. Сляп човек също може да направи завещание.

Поправки, заличавания, добавки

Ако тези поправки, заличавания и добавки следват логично хода на писменото изразяване на завещателя, което показва, че са направени в хода на съставяне на завещанието, то те няма да се отразят на действителността му. Ако има такива добавки, поправки и др., извършени от трето лице, ако те са направени без съгласието на завещателя, няма да се отразят на действителността на завещателния акт, но ако са направени със съгласието на завещателя, то тогава завещанието ще е нищожно поради нарушаване на изискването завещанието изцяло да е ръкописно и лично съставено от завещателя.

Извършените от завещателя добавки, заличавания и поправки след съставяне на завещанието, ако не са датирани и подписани от завещателя, нямат значение и не се отразяват на действителността му. А тези добавки, заличавания и поправки са направени от трето лице, те въобще не се отразяват на действителността на завещанието - например третото лице в страни на самото завещание е добавило квадратурата на завещания имот.

Относно добавките следва да се добави, че е съществено не само от кого и кога са направени, и дали са направени със съгласието или без съгласието на завещателя, а и дали тези добавки изменят първоначалната воля на завещателя. Така според ВКС добавките в саморъчно завещание, направени от трето лице, опорочават завещанието, ако изменят първоначалната воля и са направени със съгласието на завещателя. Ако те са направени без знанието на завещателя или пък нямат значение за първоначално изразената воля от завещателя, те са без значение.

Другият съществен реквизит на завещанието е неговата дата.

Датата на завещанието е от съществено значение, защото именно към тази дата ще се установява способността на завещателя да прави разумни разпоредителни действия със своето имущество. В съдебната практика е имало безкрайни спорове, **дали датата е част от завещанието или е само негов реквизит.** В крайна сметка се налага становището, че е по-скоро реквизит на завещанието.

Другите спорове са **къде трябва да е поставена тя** - в началото или в края на завещанието. Според едни становища тя трябва да е непосредствено преди подписа на завещателя, но се смята за действително завещание, при което датата е поставена на една линия с подписа в ляво от него. **Не е задължително да датата бъде изписана с цифри**, тя може да е дадена описателно (например - „В деня на раждането на моя внук Иван“, „На днешния Великден 2014 г.“ и т.н.), но трябва да е възможно тази дата да може да бъде безспорно установена. Данните за датата трябва да се съдържат в самото завещание, като е недопустимо липсващата или непълната дата, която също се приравнява на липсата на дата, да бъдат попълвани от други документи - например от датата на протокола, с който завещанието е оставено за пазене при съответния нотариус.

Наличието на **две дати** в завещанието също води до неговата нищожност, освен когато е изрично посочено, че на първата дата завещанието е започнало да се съставя, а на втората дата това завещание е завършено от завещателя.

Непълната дата също е приравнена на липса на дата и оттам и води до нищожност на завещанието.

Действително е завещание, при което годината **не е изписана с четири цифри, а е съкратена** само до последните две цифри от годината. Такъв случай да се произнесе е имал ВКС.

В правната доктрина единствено проф. Тасев поддържа позицията, че датата на завещанието може да бъде поставена и след подписа на завещателя, стига да изхожда от него, като при мотивиране на становището се позовава на законодателството на другите европейски държави по този въпрос.

На трето място, от съществено значение за действителността на завещанието е подписът на завещателя.

Той трябва да е поставен след завещателните разпореждания. Достатъчен е обичайният подпис на завещателя, с който той си служи, не е необходимо да си изписва и трите имена. Валиден е и подпис с малко име. Валиден е и подпис само с псевдоним, с който лицето е известно. Недопустимо е полагането на подпис чрез печат. Недействително ще е и неподписано завещание, в началото на което обаче са посочени трите имена на завещателя.

Безвъзмездност на завещателните разпореждания

Завещанието е безвъзмезден акт, с което едно лице се разпорежда в полза на бенефициера. Много често обаче завещателят прави допълнителни уговорки и изявления включително за модалитети като условие и тежест, които нарушават това изискване и водят до нищожност на завещателния акт.

При преценката, дали тези уговорки нарушават изискването за безвъзмездност на завещателния акт,

ВКС е постановил, че когато съгласно чл. 17, ал. 1 от Закона за наследството завещанието е направено под условие или тежест, за да се определи дали модалитетите, вписани в завещанието, са невъзможни, следва да се тълкува волята на завещателя, съгласно чл. 20 от Закона за задълженията и договорите, като се изходи от **целта на завещанието, обичая и добросъвестността, а отделните клаузи следва да се тълкуват във връзка помежду си.**

Когато волята на завещателя е мотивирана единствено с това да бъде вменено задължение да бъде гледан той, или трето лице, изразена като условие или тежест, завещанието е нищожно, тъй като вменяването на подобно задължение е несъвместимо с безвъзмездния му характер.

Така например текстът „Сестра ми Ц. Ив. З. да се грижи за майка ни М. С. П., която живее при нея“ води до нищожност на завещанието, защото с това завещание се възлага на бенефициера да гледа трето лице, при което живее, като това задължение е установено **от момента на съставяне на завещанието, а не от откриване на наследството,** и поради това то придава на завещанието възнаградителен характер.

Завещанието е акт на имуществено облагодетелстване.

С него завещателят иска да остави на посочено от него лице - бенефициер определено свое имущество. В този смисъл не са възможни т.нар. **негативни завещания,** в които завещателят лишава свои законни наследници от наследство. Разбира се, то може да съдържа и други разпореждания - неимуществени такива - съвети, препоръки и др., което обаче не

променя характера му на акт на имуществено облагодетелстване.

Срок, условие, тежест - тези три елемента се смятат за част от несъщественото съдържание на завещанието.

Завещателят може да постави действието на завещанието под отлагателен или прекратителен срок. Когато завещаното е ограничено с прекратителен срок, се счита, че е завещано само плодopolзване, а не и собствеността на съответната вещ. Що се отнася до отлагателния начален срок, при него няма нищо особено, с това изключение, че общото завещателно разпореждане не може да се прави под отлагателен срок, защото ефектът на правоприемството настъпва веднага, в момента на смъртта на наследодателя. И ако има такъв срок, той се смята ненаписан.

Тежестта е уговорка, според която бенефициерът по завещанието се обвързва да направи или да даде нещо в полза на трето лице. Член 18 от Закона за наследството дава възможност **всеки заинтересован да може да иска изпълнение на наложените със завещанието тежести**. Това отличава тежестите от пожелателното съдържание на завещанието. Неизпълнението им обаче не влече след себе си унищожаването на завещателното разпореждане. Ако вместо тежест в завещанието е предвидено пълноценно юридическо задължение, то тогава ще сме изправени пред възмездност, респективно нищожност на завещанието. Завещаването на имота на едно лице, а плодopolзването от него - на друго лице е точно такъв пример за завещание с тежест. Пример пък на завет с тежест е, когато освен завещаното имущество, на

бенефициера се възлага да научи чужд език. Ако тежестта е правно невъзможна - например вменено е противоправно поведение на бенефициера, и ако тази тежест е основната причина и мотив на завещателния акт, то той ще е нищожен.

Условие. Завещанието може да бъде направено под всякакви условия, но и тук, както и по-горе, условието не трябва да противоречи на закона. Ако противоречи и е единственият мотив, поради което е направено завещанието, то последното ще е нищожно - чл. 42 от Закона за наследството.

Завещанието е акт на имуществено разпореждане, т.е. завещава се определено имущество.

Много често обаче начинът, по който това имущество е описано, както и способността му да бъде самостоятелен обект на правото на собственост, също водят до проблеми с действителността на завещанието.

Важно е например дали обектът, който е завещан, има **самостоятелно съществуване** и обособеност според действащото право - така например обособени имоти, заварени до 1963 г. могат да бъдат предмет на действително завещание и без да отговарят на строителните правила и норми за обособеност и самостоятелност към деня на завещанието. Ако те обаче нямат самостоятелно правно битие - например идеални части от таванско или избено помещение, завещанието в тази част ще е нищожно. (Така *Решение № 44 от 12.09.2012 г. по гражд. д. № 699/2011 г., ГК., II г. о. на ВКС.*)

Важно е също да няма съмнение кой е точно завещаният имот - напомняме, че тъй като завещанието е все пак сделка, макар едностранна, то волята на завещателя кой е точно завещаният имот, може и следва да се тълкува, като се вземат предвид целта

на завещанието, обичаите, добросъвестността, смисълът на клаузите в завещанието и връзката между тях, цялостният смисъл на завещанието и т.н. Например, ако е завещана „голямата нива“, може да се изследва видът и броят на земеделските земи на наследодателя и така да се определи имотът.

В друг случай е завещан апартамент, като е посочен адресът му, но не е посочено населеното място, в което този имот се намира. Завещанието обаче ще е действително, тъй като това е бил единственият притежаван от завещателката апартамент и няма съмнение, че именно той е бил предмет на завещателните разпореждания.

Тоест, макар да няма нормативно изискване как точно да се описват завещаваните имоти в завещанието, е безспорно, че имотът трябва да е поне определяем.

Завещанието винаги се прави в нечия полза, т.е. трябва да има яснота кой е бенефициерът по това завещание.

Обстоятелството, че завещателят не е индивидуализирал прецизно заветника не се отразява на действителността на завещанието, стига само той да може да се индивидуализира. Така например, ако в завещанието е посочено, че магазинът се завещава на поделение или клон на юридическо лице, които нямат юридическа самостоятелност, ще следва да се приеме, че завещателят е завещал на юридическото лице, чийто клон е посочил като бенефициер в завещанието си. В тази връзка ВКС казва, че не може да се иска от завещателя да има понятие от правния статут на заветника, достатъчно е от текста на завещанието да може по недвусмислен начин да се определи в

полза на кое лице е направено завещанието.

Няма пречка заветникът да е посочен със собственото си име, с началната буква от бащиното си име и с фамилията си и с местоживеенето си - по повод подобен спор съдът е приел, че заветник, посочен по подобен начин, е достатъчно определяем.

Заветникът може да се посочи и по друг описателен начин - например **внукът ми Иван**, зет ми и т.н. Проблем ще има, когато се окаже, че има двама внуци на име Иван, в какъвто случай няма да може да се определи кое е облагодетелстваното лице.

Може да е направено завещание **в полза на две или повече лица**. Ако някое обаче към момента на смъртта на завещателя например не е живо или е недостойно да наследя, неговият дял не се отнася в увеличение на дела на другите заветници, освен ако няма изрично подобно разпореждане от завещателя.

Починалият преди завещателя заветник не се замества от своите наследници, освен ако няма изрично разпореждане в този смисъл от завещателя.

И тук е мястото да посочим и т.нар. **фидеикомисарна субституция**, която според нашия закон е недопустима - така чл. 21, ал. 2 ЗН, според който завещателят не може да задължи наследника да запази и предаде след своята смърт изцяло или отчасти полученото от него наследство на посочено от завещателя трето лице. Противното би означавало, че завещателят би назначил заветник на собствения си заветник, което противоречи на характера на завещанието като личен акт.

Обявяване на завещанието

И така - завещателят е починал, посоченият заветник вече е станал правоприемник по силата на завещателния акт на завещаното имущество още в момента на смъртта на завещателя. **Необходимо е обаче да се удостовери така настъпилият транслативен ефект на завещанието, т.е. необходимо е то да бъде обявено.**

Обичайно завещанието се оставя за пазене при нотариус, като също така обичайно заветникът е уведомен за това от завещателя и след смъртта му посещава съответния нотариус, представя акт за смърт на завещателя и иска обявяване на завещанието.

Често обаче завещателят не е дал конкретна информация на заветника при кой нотариус е оставил за пазене завещанието - защото нотариусът, приел за съхранение саморъчно завещание, е длъжен в тридневен срок да извести съответната служба по вписвания за приетото от него завещание. Освен това, благодарение на усилията на Нотариалната камара, **справка за наличието на завещание вече може да се направи и в регистъра за завещанията към Нотариалната камара.**

Разбира се, завещанието може да е оставено за пазене и у самия заветник.

Възможна е и трета хипотеза - завещанието да е оставено при трето лице, което не е облагодетелствано от завещанието.

В интерес на правната сигурност Законът за наследството в своя чл. 27, ал. 1 задължава всеки, у когото се намира едно саморъчно завещание, веднага, след като узнае за смъртта на завещателя, **да иска обявяването му от нотариуса.**

Реципрочно на това задължение ал. 2 на същия член дава право на всеки заинтересован да може да иска от

районния съдия по мястото, където е открито наследството, да определи срок за представяне на завещанието, за да бъде то обявено от нотариуса. Също от обществен интерес е продиктуван начинът, по който заинтересованият от обявяването трябва да докаже това си качество - за достатъчно доказателство за личния му интерес се приема **представянето на препис-извлечение от акта за смърт на завещателя,** което безспорно установява в достатъчна степен вероятността починалото лице да е съставило саморъчно завещание в полза на молителя, което обуславя интереса на последния от производството по чл. 27, ал. 2 от Закона за наследството. Молителят следва да посочи и у кого се намира според него саморъчното завещание, за да го задължи съдът да представи завещанието за обявяване. Обичайно такива искания постъпват от кредитори на починалия или на заветника.

Производството по обявяване на саморъчното завещание може да започне и по инициатива на самия нотариус, ако му е известно, че завещателят е починал, още повече че нотариусите имат достъп до информационните масиви на службите по гражданско състояние. Производство по обявяване на завещанието може да инициира и заветникът, както и всяко трето лице, у което е оставено за пазене завещанието.

Последните две лица подават **молба до нотариуса** за обявяване на завещанието, като представят и самото завещание, заедно с акт за смърт на завещателя. А ако завещанието е оставено за пазене при нотариуса, достатъчна е само молба.

Самото обявяване се извършва **със съставяне на протокол,** в който се описва състоянието на завещанието- на

каква хартия е написано, на колко страници или листа, има ли зачерквания, прибавки и добавки и т.н. Нотариусът също **огласява и съдържанието на саморъчното завещание**, като го прочита, след което завещанието се приподписва от молителя и от самия нотариус. Протоколът за обявяването на завещанието също се подписва от нотариуса и от молителя, един екземпляр се връчва на молителя. Датата на обявяване на саморъчното завещание, както и датата на издаване на препис от същото, се отбелязват в съответния специален регистър на нотариуса - чл. 9, ал. 1 от Наредба № 32 за служебните архиви на нотариусите и нотариалните кантори.

Считано от 01.01.2001 г., и по силата на чл. 112, б. „и“ от Закона за собствеността и чл. 4, б. „и“ от Правилника за вписванията, саморъчните завещания, с които се завещава право на собственост или друго вещно право върху недвижим имот, задължително подлежат на вписване в Службата по вписвания по местонахождението на недвижимия имот. **Вписват се само преписи от обявени саморъчни завещания с такъв предмет.** Вписването се извършва по писмена молба на заинтересованото лице, към която се прилагат нотариално заверен препис от обявеното саморъчно завещание, както и протоколът от обявяването му.

За заветника не е достатъчно само да обяви завещанието, на него му трябва документ, с който да установи, че е правоприемник на завещаното имущество, т.е. необходим му е препис от завещанието.

За да получи заверен препис от обявеното саморъчно завещание, заветникът който го е обявил, представя доказателства за правото на

собственост на завещателя върху завещаното имущество към момента на откриване на наследството, удостоверение за данъчна оценка на завещаните недвижими имоти, доказателства за застрахователната стойност на завещаните моторни превозни средства, включително и декларация по образец за недвижими имоти и движими вещи - собственост на завещателя към момента на смъртта му, а така също следва и да заплати следващата се държавна такса. За снабдяване с необходимите доказателства и в случай че те не се намират у него, заветникът може да поиска и да получи от нотариуса нарочно удостоверение, по силата на което да се снабди с необходимите му документи.

Когато между момента на изготвяне на саморъчното завещание и момента на неговото обявяване е изминал значителен период от време, е твърде възможно да са настъпили съществени промени в обекта (обектите) - предмет на завещанието - например промяна на номера и квадратурата на завещания имот, в статута му - от нива да е вече урегулирана територия и т.н. В тежест на заветника е да докаже и то чрез **безспорни официални удостоверителни документи и идентичността между завещаното имущество и обективно съществуващите обекти** - предмет на саморъчното завещание. Това е от значение не само за конкретното съдържание и обема на придобитите по силата на саморъчното завещание права, но и за изчисляване на дължимите такси за държавата.

Ако към момента на откриване на завещанието завещаното имущество е по-малко отколкото към момента на изготвянето му, то това се доказва пред

нотариуса също с официални писмени доказателства.

Както посочихме вече, обявяването има само информативно, оповестително действие за заинтересованите лица. **Обявяването на саморъчно завещание не е елемент от фактическия състав на правоприемството на завещаното имущество.**

От друга страна обаче обявяването на саморъчното завещание е удостоверяване на ефекта на завещанието, а именно - настъпилото правоприемство. Защото без обявяване на завещанието, ползващият се от правата по него не може да се снабди с надлежен документ за установяване на правата му на собственост върху завещаното му имущество.

Затова се поставя изключително важният според нас **въпрос как трябва да постъпи нотариусът, ако установи наличие на някои от фрапантните пороци, оповестени по-горе - например завещанието е написано на машина, или пък не е индивидуализиран в нужната степен заветникът и т.н.** Може ли и трябва ли нотариусът да откаже да обяви завещанието или напротив - длъжен е да го обяви. А този въпрос е от съществено значение - именно с преписа от обявеното завещание лицето установява правата си спрямо имуществото, за което завещателят му притежава документи за собственост, което означава, че **това лице ще има и открита и напълно реална възможност да се разпореди с него.**

В тази връзка е уместно да цитираме чл. 574 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК), според който не могат да се извършват нотариални действия относно противоречащи на закона или на добрите нрави сделки, документи или други действия.

Защото от друга страна от протокола за обявяване на завещанието до издаването на констативен нотариален акт в полза на заветника стъпката е само една. Значи ли, че щом нотариусът е обявил завещанието, дори според него то да има пороци, няма да може да откаже издаването на нотариален акт въз основа на него?

Тоест, една от възможностите, които има нотариусът, е да постанови отказ и да откаже да обяви завещанието. Отказът му подлежи на обжалване по реда на чл. 537 във връзка с чл. 577 ГПК. Такъв отказ засега няма обжалван пред съдебните инстанции в страната, така че не можем да приведем съдебна практика, дали подобен отказ на нотариуса е допустим и законосъобразен.

От друга страна обаче, както посочихме по-горе, обявяването на завещанието не създава правоприемството и не е елемент от фактическия състав на транслативния ефект. Обявяването на завещанието по-скоро служи за това да се оповести в правната действителност наличие на разпоредителна сделка за след смъртта с определено имущество и в полза на кого е тя, т.е. да няма продължително време правна несигурност чие е това имущество както за наследниците по закон, така и за заветниците, така и за техните кредитори, така и за всички останали трети лица в интерес на правната сигурност. И ако обявяването на завещанието предизвика спорове относно действителността на завещанието и обема на завещаното имущество - още по-добре - по-добре да има разрешен със сила на пресъдено нещо спор по тези въпроси, отколкото правна несигурност в гражданския и търговския оборот.

Именно поради това, е предвиден такъв широк кръг от лица, които могат да инициират производството по представяне и обявяване на завещанието - в обществен интерес и в интерес на правната сигурност.

Обявяването на завещанието обаче освен оповестителна функция има и една допълнителна последица, произтичаща от самия механизъм на обявяване на завещанието. На практика вследствие на проведената процедура по обявяване на завещанието, нотариусът е удостоверил и съдържанието на завещанието, след като е приложил по делото за обявяването самият лист хартия: книгата, на който е написано завещанието, подписано от него. Което означава, че дори в завещанието да има пороци, вече облагодетелстваното лице няма да има достъп до листа, на който е написано самото завещание, за да добави например липсващите в завещанието реквизити. Защото е напълно възможна хипотезата, в която нотариусът да откаже да обяви завещанието поради непълна дата - не е посочен денят при посочен месец и година на изготвяне на завещанието, след което да върне книгата на молителя, и самият молител или трето лице да попълни липсващата дата, и да го представят пред друг нотариус, който вече ще го приеме за редовно.

С оглед на горното, обявяването на завещанието, включително и когато същото има пороци във формата и съдържанието си, няма да създаде опасна привидност, че облагодетелстваният е собственик на завещаните права, а точно обратното - ще документира пороците на завещанието, включително чрез подписване на самия оригинал, като по този начин препятства възможността да

бъде злоупотребено с един порочен акт и създава сигурност в съдържанието на завещанието към момента, в който е поискано неговото обявяване.

Поради това, според нас, дори и да има лесно забележими пороци от типа на гореизброените, нотариусът следва да обяви завещанието, като има право в протокола при описание на самото завещание евентуално да оповести някои от тях - например „представеното ми за обявяване завещание е без дата, или евентуално без подпис на завещателя или с непълна дата и т.н.“, без разбира се да прави правни квалификации или изводи, а само констатации.

Освен това нотариусът не е длъжен да предприеме последващата стъпка, която обичайно заветниците правят, а именно - да се снабдят с констативен нотариален акт за завещаното им имущество. Ако нотариусът смята, че обявеното от него завещание съдържа определени пороци, които водят до неговата нищожност, то той не е задължен само заради това, че е обявил завещанието, да издаде констативен нотариален акт за завещаните имоти на заветника.

И то точно поради това, че обявяването на завещанието **не е елемент от фактическия състав на правоприемството на завещаното имущество**, а само оповестява наличието на евентуално такова.

С оглед на горното, процедурата по обявяване на саморъчното завещание може да бъде характеризирана като една строго формална процедура, чийто инициатор може да бъде с оглед повишения обществен интерес всяко едно заинтересовано лице, при това без да е лично облагодетелствано от завещанието, и чийто цел и чийто

резултат са оповестяване по безспорен начин в правния мир за наличието на едностранна разпоредителна сделка за след смъртта, направена от определено лице за облагодетелстване на друго лице или лица с притежаваното от него имущество.

Материалът е публикуван в сп. „Собственост и право“